

Brisbenas deklarācija

Izdota kā kopsavilkums 2024. gada 2. oktobrī notikušā Informācijas nākotnes samita diskusijām.

Piekluve informācijai ir būtisks nosacījums spēcīgām, iekļaujošām un ilgtspējīgām kopienām.

2014. gada augustā Lionas deklarācija par attīstību un piekļuvi informācijai apvienoja bibliotēku un informācijas darbinieku balsis no vairāk nekā 600 organizācijām un institūcijām visos kontinentos, kā arī ieinteresēto personu viedokļus saistītajās informācijas pieejamības, mediju un digitālo tiesību jomās. Tās kopīgi apstiprināja šo dokumentu sasaistē ar sarunām par Apvienoto Nāciju Organizācijas Dienaskārtību 2030. Tie kalpojuši par atskaites punktu un ceļvedi *IFLA* turpmākajam darbam, lai vairotu izpratni un atbalstu informācijas nozīmei ilgtspējīgas attīstības veicināšanā.

Pēc 10 gadiem tiekoties *IFLA* Informācijas nākotnes samitā Brisbenā, Austrālijā, esam izvērtējuši, kā attīstās zināšanu un informācijas vide un kādas ir tās nākotnes perspektīvas. Īpaši apspriedām iespējas, ko varam izmantot, kā arī riskus un izaicinājumus, kas jāpārvar, un skaidrojām, kā veidot nākotni mūsu kopienu interesēs, īpašu uzmanību pievēršot tehnoloģiskajām pārmaiņām, sociālajam taisnīgumam un piekļuvei bez šķēršļiem.

Šī deklarācija balstās uz 2024. gada Ziņojumu par attīstības tendencēm, ANO Pakta nākotnei, Brisbenas galveno referātu un diskusiju sesijām, kā arī uz bibliotēku un informācijas darbinieku un sabiedroto ieguldījumu no visas pasaules. Dokumenta pamats ir Lionas deklarācija, kas papildināta, reaģējot uz pēdējo desmit gadu laikā notikušajām pārmaiņām.

Tāpēc mēs uzsveram:

1. Mēs vēlreiz apstiprinām Lionas deklarāciju un tajā pausto aicinājumu apņemties nodrošināt, lai ikvienam būtu iespēja piekļūt zināšanām un informācijai, izprast, izmantot, radīt un dalīties ar tām, lai veicinātu ilgtspējīgu attīstību, demokrātisku sabiedrību un cilvēktiesību, tostarp kultūras tiesību īstenošanu. Mēs vēlreiz apstiprinām arī 2015. gada Keiptaunas deklarāciju. Tāpat mēs apstiprinām ANO Pamatiedzīvotāju tiesību deklarāciju (UNDRIP), ko Ģenerālā asambleja pieņēma 2007. gada 13. septembrī. Deklarācija ir visaptverošākais starptautiskais instruments par pamatiedzīvotāju tiesībām. Tā izveido vispārēju minimālo standartu sistēmu attiecībā uz pasaules pamatiedzīvotāju izdzīvošanu, cieņu un labklājību un tajā sīkāk izklāstīti uz pamatiedzīvotājiem attiecināmi spēkā esošie cilvēktiesību standarti un pamatbrīvības.
2. Mēs atzinīgi vērtējam ANO Pakta nākotnei apliecinājumu, ka zināšanas, ja tās

tiek radītas, izplatītas un izmantotas taisnīgi un ētiski, ir nozīmīgs ieguldījums taisnīgākas, zaļākas, veselīgākas, spēcīgākas un vienlīdzīgākas sabiedrības veidošanā. Mēs stingri apliecinām bibliotēku lomu tā veicināšanā. Mēs arī atzinīgi vērtējam ANO uzsvāru uz informācijas integritātes nozīmi un uzsveram, ka vienlīdz liela uzmanība jāpievērš gan visaptverošu, uz cilvēkiem vērstu pasākumu veicināšanai piekļuves jomā, gan informācijas traucējumu novēršanai.

3. Plašākā nozīmē mēs apzināmies, ka informācijas un zināšanu prakse mainās un mūsu pienākums ir pārvaldīt un virzīt šīs pārmaiņas uz labu. Mēs uzņemamies lomu kā taisnīgas atvērtās zinātnes, zināšanu un inovāciju centri, veicinot starpnozaru un pārrobežu sadarbību. Mēs atzinīgi vērtējam jaunas radošuma un līdzdalības iespējas un strādāsim, lai nodrošinātu, ka tās var izmantot visi. Apzinoties ietekmi, kāda piemīt informācijai un personas datiem, mums arī jābūt modriem attiecībā uz uzņēmējdarbības modeļiem, atlaižu piemērošanu un praksi, kas ierobežo vai atņem kontroli pār savām tiesībām. Saistībā ar to strādāsim, lai palielinātu informētību par šādu praksi un apstrīdētu to, un jo īpaši, veicinātu kopienām piederošas infrastruktūras. Mēs apzināmies pagātnes un tagadnes netaisnības ietekmi, jo īpaši uz pirmiedzīvotājiem, kā arī pamatiedzīvotāju radīto pozitīvo potenciālu. Mēs atzīstam, cienām un apliecinām pamatiedzīvotāju zināšanu sistēmu atšķirīgumu, nodrošinot, ka mūsu pašu metodes un aizgūtās pamatiedzīvotāju metodes tiek izmantotas godprātīgi, pārredzami un ar kultūras izpratni. Mūsu apņemšanās ir uzturēt pamatiedzīvotāju datu autentiskumu un bagātību, vienlaikus respektējot viedokļus un attiecību saiknes, kas ir būtiskas pamatiedzīvotāju zināšanu, esības un darbības veidos.
4. Mēs uzskatām, ka tehnoloģiskajam progresam ir potenciāls nodrošināt plašākas, jēgpilnākas un vienlīdzīgākas iespējas piekļūt informācijai un zināšanām, radīt un izmantot tās. Mēs apzināmies arī riskus, ko tas nes un, gan savā praksē, kā arī īstenojot sadarbības partnerības un interešu aizstāvību, strādāsim, lai maksimāli palielinātu tā neto ieguvumus.
5. Mēs uzskatām, ka pārlicība un prasmes ir būtiski svarīgas, lai nodrošinātu, ka ikviens var izmantot informācijas un zināšanu pieejamības potenciālu. Mums jāattīsta zinātkāre un kritiskā domāšana, lai tiktu galā ar iespējamo informācijas pārslodzi, jāatbalsta radošums un atbilstoša vietējā satura izstrāde, kā arī jānodrošina telpas un iespējas ikvienam, lai atjaunotu un nostiprinātu savas prasmes. Mēs apzināmies, ka uzticība un pašāvērtība ir jāiegūst, tāpēc savā darbā mēs būsim gan caurskatāmi, gan atbildīgi, un aicināsim valdības un citus darīt to pašu.
6. Mēs pievienojamies principam "neatstāt nevienu novārtā" un uzsveram, ka tas pilnībā attiecas uz zināšanu un informācijas vidi. Mēs uzsveram, ka, pieņemot lēmumus par zināšanām un informāciju, ir jāņem vērā taisnīguma

- principi un jācenšas izveidot pasauli, kurā neviens nesaskaras ar informācijas trūkumu vai atstumtību. Šajā nolūkā mēs atbalstām ANO Globālo digitālo paktu un tā uzsvaru uz jēgpilnu digitālo iekļaušanu.
7. Mēs apzināmies savu lomu klimata pārmaiņu jomā – gan kā emisiju radītāji, gan kā piemērs, telpa un rīcības veicinātāji klimata jomā un noturības veidošanā, tostarp veicinot piekļuvi informācijai par vidi. Mēs iekļausim vides jautājumus plānošanā, cenšoties maksimāli vairot savu pozitīvo ietekmi, kā arī atbalstīsim kopienas un lēmumu pieņēmējus, lai viņi darītu to pašu.
  8. Mēs atzīstam bibliotēku potenciālu palīdzēt veidot kopienas, sniedzot piekļuvi zināšanām un informācijai, kā arī nodrošinot to izmantošanu un radīšanu. Mēs apliecinām iekļaujošu un līdzdalīgu kopienu nozīmi – gan ģeogrāfiskā, gan citā ziņā ilgtspējīgas attīstības un cilvēktiesību nodrošināšanā. Mēs uzskatām, ka kopienas, partnerības un informācijas tīkli ir būtiski noturības veidošanā, panākot daudz vairāk nekā krīzes vai pārmaiņu laikā varētu paveikt viens cilvēks.
  9. Mēs uzsveram visu veidu bibliotēku lomu šo principu īstenošanā. Mēs turpināsim pilnveidot domāšanas veidu un līderības prasmes mūsu nozarē, kā arī sadarboties ar partneriem un realizēt savu potenciālu, lai atbalstītu pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā. Mēs aicinām valdības atzīt, ka bibliotēkas ir galvenie partneri, kas sniedz unikālas priekšrocības, un attiecīgi atbalstīt darbu mūsu profesijā, balstoties uz esošajiem resursiem.
  10. Visbeidzot, mēs mudinām, lai atbalsts bibliotēkām tiktu sniegts visaptverošā veidā, kas aktīvi veicina jēgpilnu un iekļaujošu piekļuvi informācijai kā pamatu ilgtspējīgai attīstībai un cilvēktiesību īstenošanai. Mēs uzsveram, ka šāds ietvars ir būtisks, lai veidotu noturību pret izaicinājumiem, ar kuriem saskaras mūsu sabiedrība, jo īpaši pret straujajām tehnoloģiskajām, vides un citām pārmaiņām, un lai veidotu ilgtspējīgu nākotni visiem.

Brisbena, Austrālija, 2024. gada 2. oktobris.

Dokumenta teksts ir tulkots latviešu valodā un var atšķirties no oriģinālā teksta.

Tulkojums paredzēts tikai izziņas nolūkā.

Tulkojumu sagatavoja Latvijas Nacionālā bibliotēka 2024. gadā.